

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 829/2016-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], Spojené štáty americké, zastúpeného advokátom JUDr. Igorom Gažíkom, Advokátska kancelária, Bojnická cesta 7, Prievidza (zastupovanie ukončené 27. októbra 2016), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Komárno a jeho uznesením č. k. 10 Em 1/2014-20 z 8. augusta 2014 a postupom Krajského súdu v Nitre a jeho uznesením č. k. 26 CoE 303/2014-45 z 22. októbra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] [REDAKČNÝ ZNAČENIE] [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) a jeho uznesením č. k. 10 Em 1/2014-20 z 8. augusta 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) a jeho uznesením č. k. 26 CoE 303/2014-45 z 22. októbra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 1 P 266/2010-735 z 21. marca 2013 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 CoP 229/2013-874 z 10. júna 2013 bolo nariadené predbežné opatrenie, ktorým súdy zakázali maloletým deťom sťažovateľa samostatne, ako i s tretou osobou vycestovať mimo územia Slovenskej republiky, a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej, s výnimkou zabezpečenia povinnej školskej dochádzky do Súkromnej základnej školy [REDAKOVANÉ] v Maďarskej republike počas pracovných dní v týždni od 7.00 h do 18.00 h. Keďže povinná osoba si podľa sťažovateľa nespĺnila svoje povinnosti v zmysle už popísaných právoplatných uznesení súdov, podal sťažovateľ 18. júla 2014 návrh na ich výkon. Okresný súd napadnutým uznesením konanie zastavil z dôvodu, že nie je príslušný vo veci konať, lebo matka s deťmi sa zdržuje v Maďarsku. Proti uvedenému rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie, krajský súd napadnutým uznesením uznesenie prvostupňového súdu potvrdil.

2.1 Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol: „Oprávnený sa podaným návrhom domáhal nariadenia výkonu rozhodnutia - predbežného opatrenia Okresného súdu Bratislava I. č.k. 1 P/266/2010-735 zo dňa 21.03.2013 vykonateľné dňa 22.03.2013, ktorým súd zakázal vycestovanie samostatne ako i s treťou osobou maloletým deťom [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], mimo územia Slovenskej republiky až do právoplatného skončenia konania vo veci samej, s výnimkou zabezpečenia povinnej školskej dochádzky.

Súd prvého stupňa vykonal šetrenie ohľadom aktuálneho pobytu maloletých detí, pričom zo správy doručenej súdu dňa 01.08.2014 vyplýva, že Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže oznámilo súdu, že podľa správy maďarského registra obyvateľov majú všetky tri maloleté deti [REDACTED] od 09.01.2014 registrovaný pobyt na adrese [REDACTED], Maďarsko. Zo správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno vyplýva, že matka maloletých detí a maloleté deti sú odhlásení z trvalého pobytu v obci [REDACTED]. Súdu prvého stupňa sa povinnej na túto adresu v konaní vedenom pod sp. zn. 9Em/2/2013 dňa 08.07.2014 nepodarilo doručiť ani súdnu zásielku. ...

Právna úprava výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí má osobitné postavenie medzi všeobecnými ustanoveniami o výkone rozhodnutia. Výkon rozhodnutia podľa šiestej časti Občianskeho súdneho poriadku sa vzťahuje len na nútený výkon rozhodnutí, z ktorých vznikla poplatková povinnosť zaplatiť súdne poplatky, trovy trestného konania, sumy uložené ochrannými opatreniami v trestnom konaní, pokuty, svedočné, znalečné a iné náklady súdneho konania a na výkon rozhodnutí o výchove maloletých detí. Konanie sa začína na návrh osôb oprávnených na výchovu alebo styk s dieťaťom, alebo z úradnej povinnosti, uznesením súdu o začatí konania. Účastníkom konania je maloleté dieťa (spravidla zastúpené kolíznym opatrovníkom), ten, kto podľa rozhodnutia alebo schválenej dohody má právo na výchovu alebo styk, a ten, kto mu v tom bráni (§ 94, 272). Príslušným súdom je všeobecný súd dieťaťa (§ 273 ods. 3). Predpokladom nariadenia výkonu rozhodnutia je aktívna účasť súdu zameraná na dobrovoľné plnenie povinností vyplývajúcich z rozhodnutia alebo schválenej dohody. Preto súd skôr, ako nariadi výkon, vyzve toho, kto sa odmieta podrobiť súdnemu rozhodnutiu alebo dohode, aby sa súdnemu rozhodnutiu podrobil, alebo súdom schválenú dohodu plnil. Vo výzve poučí povinného na následky neplnenia povinností, spravidla požiada iné subjekty o pôsobenie na povinného,

aby tieto povinnosti dobrovoľne plnil. Ak takáto výzva zostane bezvýsledná, súd uloží tomu, kto dobrovoľne neplní, pokutu, ktorá nesmie presiahnuť sumu 200,- eur. Pokutu možno ukladať opakovane. Osobitným spôsobom výkonu rozhodnutia je odňatie dieťaťa a jeho odovzdanie tomu, komu bolo zverené, alebo tomu, kto má právo na styk s dieťaťom.

Aby súd mohol vo veci konať, musia byť splnené podmienky konania, na splnenie ktorých súd prihliada kedykoľvek za konania. Jednou z podmienok konania je aj existencia súdnej právomoci. Nedostatok súdnej právomoci je neodstrániteľným nedostatkom konania, ktorý keď súd zistí, nemôže vo veci konať a konanie musí zastaviť. V prípade veci s cudzím prvkom, ktorá môže byť daná s ohľadom na účastníkov konania alebo vzhľadom na predmet sporu, či iné okolnosti, súd postupuje podľa mnohostranných, či bilaterálnych zmlúv, ktorými je štát viazaný. V prípade, že takýchto zmlúv niet, súd posudzuje právomoc podľa kolíznych noriem vnútroštátneho práva.

V danom prípade sa jedná o konanie o výkon rozhodnutia týkajúceho sa maloletých detí, pričom sa povinná spolu s maloletými zdržiava na území Maďarskej republiky. Z obsahu súdneho spisu mal odvolací súd za preukázané, že exekučným titulom je v tomto prípade uznesenie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 1 P/266/2010-735 zo dňa 21.03.2013 o predbežnom opatrení, ktorým súd zakázal maloletým deťom [REDAKOVANÉ]: [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] samostatne ako i s treťou osobou vycestovať mimo územia Slovenskej republiky až do právoplatného skončenia konania vo veci samej, s výnimkou zabezpečenia povinnej školskej dochádzky do Súkromnej základnej školy [REDAKOVANÉ] v Maďarskej republike počas pracovných dní v týždni od 07:00 hod do 18:00 hod. Rozhodnutie je právoplatné dňa 20.06.2013 a vykonateľné dňa 22.03.2013.

Zo správy doručenej súdu prvého stupňa dňa 01.08.2014 vyplýva, že Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže oznámilo súdu, že podľa správy maďarského registra obyvateľov majú všetky tri maloleté deti [REDAKOVANÉ] od 09.01.2014 registrovaný pobyt na adrese [REDAKOVANÉ], Maďarsko. Zo správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno ďalej vyplýva, že matka maloletých detí a maloleté deti sú odhlásení z trvalého pobytu v obci [REDAKOVANÉ]. Súdu prvého stupňa sa povinnej na túto adresu v konaní vedenom pod sp. zn. 9Em/2/2013 dňa 08.07.2014 nepodarilo doručiť ani súdnu zásielku. Z obsahu ďalšieho súdneho spisu Okresného súdu Komárno vedeného pod sp. zn.

9Em/2/2013 ďalej odvolací súd zistil zo správy Okresného riaditeľstva PZ v Komárne, OO PZ zo dňa 12.02.2014, že vykonaným šetrením na adrese [REDAKOVANÉ], otvoril hliadke otec povinnej, ktorý uviedol, že menovaná sa tu nezdržiava, nakoľko pracuje v MR v [REDAKOVANÉ], kde aj býva, pričom pracuje aj v [REDAKOVANÉ]. Z odpovede na lustráciu v Registri obyvateľov z 14.03.2014 vyplýva, že povinná aj maloleté deti majú adresu trvalého pobytu od 18.12.2013 Maďarsko, [REDAKOVANÉ]. Taktiež z rozhodnutí Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským, [REDAKOVANÉ] vyplýva, že maloleté deti, žiaci tejto školy, majú od 12.09.2011 povolené plnenie povinnej školskej dochádzky mimo územia SR. Aj z fotokópie zápisnice o pojednávaní zo dňa 04.03.2014, najmä vyjadrenia otca povinnej vyplýva, že povinná ukončila pobyt na území Slovenskej republiky a býva v Maďarsku, podľa vedomostí otca v [REDAKOVANÉ].

Odvolací súd uvádza, že je potrebné odlišiť v prvom rade právomoc na návratové konanie podľa Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktoré končí nariadením návratu dieťaťa do štátu ich obvyklého pobytu alebo nenavrátением dieťaťa a v druhom rade právomoc na nariadený výkon slovenského rozhodnutia. V tomto prípade sa jedná o nariadený výkon predbežného opatrenia vydaného súdom Slovenskej republiky, pričom všeobecný súd dieťaťa sa nenachádza už v Slovenskej republike, ale v Maďarsku. Slovenská republika, ako aj Maďarsko sú členskými štátmi Európskej únie, a preto je potrebné aplikovať v danom prípade nariadenie rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností. Právomoc súdov členských štátov v otázkach rodičovských práv a povinností je upravená v čl. 8 až čl. 14 nariadenia s tým, že súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania s výhradou ustanovení Článkov 9, 10 a 12.

V tomto prípade sa teda jedná o konanie o výkon rozhodnutia s cudzím prvkom, kde otázka štátneho občianstva, trvalého, resp. obvyklého pobytu dieťaťa nie je rozhodujúca, ale podstatným je miesto výkonu rozhodnutia, t.j. miesto, kde majú byť prijaté donucovacie opatrenia, ktorými sa výkon realizuje. Právomoc súdov vo veci výkonu rozhodnutia sa riadi miestom výkonu rozhodnutia z dôvodu, že donucovacie opatrenia sú obmedzené a vynútitel'né len na území štátu výkonu. Slovenský súd totiž nemôže nariadiť výkon

rozhodnutia voči maloletým, ktorý sa fyzicky nachádzajú v Maďarsku. Odvolací súd má na základe vyššie uvedeného preukázané, že povinná sa s maloletými deťmi zdržiava na území Maďarska, kde navštevujú školu, kde bývajú a majú nahlásený trvalý pobyt.

Na základe vyššie uvedených skutočností, nakoľko maloletí spolu s povinnou sa nachádzajú na území iného štátu - v Maďarsku, súd Slovenskej republiky nie je oprávnený nariadiť výkon rozhodnutia, ktorý by sa realizoval na území cudzieho štátu. Z uvedeného dôvodu bolo potrebné výkon rozhodnutia zastaviť.

V prípade, že povinná nerešpektuje právoplatné a vykonateľné rozhodnutie tunajšieho súdu, oprávnený sa môže obrátiť s návrhom na výkon rozhodnutia na príslušný súd v Maďarsku potom, ako bude rozhodnutie tunajšieho súdu v zmysle čl. 28 ods. 1 nariadenia v tomto štáte vyhlásené za vykonateľné.“

3. Podľa sťažovateľa sa sudy zamerali len na skončenie veci, nie na to, aby zabezpečili jeho ústavné a základné ľudské práva a slobody. Ako je podľa sťažovateľa zo spisu zrejmé, sudy sa neoboznamovali riadne so všetkými podstatnými listinami a okolnosťami. Rozhodnutia sú podľa neho len formálne, bez uvedenia skutočných dôvodov. Sťažovateľ uviedol, že súdne konanie o návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu začalo ešte v čase, keď deti bývali na Slovensku u svojich starých rodičov v [REDAKOVANÉ]. Z uvedenej skutočnosti sa podľa neho odvíjala právomoc a príslušnosť súdov Slovenskej republiky, ktorá sa podľa slovenského právneho poriadku nemení presťahovaním, ak existuje v čase začatia konania. Sťažovateľ sa domnieva, že nebol dôvod vykonávacie konanie týkajúce sa súdom nariadeného zákazu vycestovať mimo územia Slovenskej republiky zastavovať pre nedostatok právomoci slovenských súdov. V rámci tohto vykonávacieho konania nebolo podľa jeho mienky jednoznačne preukázané, kde sa deti v skutočnosti nachádzajú, pretože nikto ich na súdom udávanej a zistenej novej adrese nevidel. Na druhej strane krajský súd podľa názoru sťažovateľa správne poukázal na nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, podľa ktorého sa nemení právomoc, ak deti boli presťahované protiprávne (čl. 10 nariadenia Rady), avšak zabudol ho aplikovať. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že matke detí neudelil súhlas, aby s deťmi odišla do Maďarskej republiky. Podľa neho obvyklý pobyt nie je trvalý pobyt

a nebolo preukázané, že by sa pobyt povinnej a detí v regióne [REDACTED] akokoľvek zmenil. Deti sú podľa slov sťažovateľa prihlásené v škole v [REDACTED], kde matka robí. Sťažovateľ dopĺňa, že deti do školy chodili bez jeho súhlasu v [REDACTED] a bývali u starých rodičov v [REDACTED]. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že nie je možné absolvovať celé konania odznova, ak sa matka s deťmi vráti (ak vôbec odišla) bývať na Slovensko. Podľa sťažovateľa zmena pobytu iniciovaná zo strany matky niekoľkokrát do roka tam i späť zabezpečí popretie jeho práv a porušením jemu priznaných práv matka nadobudla práva na nové konanie v inom členskom štáte. Sťažovateľ je toho názoru, že takýmto postupom zavŕšeným napadnutými uzneseniami súdov boli popreté jeho ústavné práva.

4. Sťažovateľ navrhol vydať tento nálež:

„Základné právo sťažovateľa na spravodlivý proces podľa článku 46 odsek 1, právo na ochranu súkromného a rodinného života podľa článku 19 odsek 2, právo na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa článku 41 odsek 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivý proces podľa článku 6 odsek 1 a právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd konaním a rozhodnutím Okresného súdu Komárno sp. zn. 10Em/1/2014-20 zo dňa 08.08.2014 a rozhodnutím Krajského súdu v Nitre pod sp. zn. 26CoE/303/2014-45 zo dňa 22.10.2014, bolo porušené.

Zrušuje sa uznesenie Krajského súdu v Nitre pod sp. zn. 26CoE/303/2014-45 zo dňa 22.10.2014 a vec sa mu vracia na nové konanie a rozhodnutie.

Krajský súd v Nitre a Okresný súd Komárno sú povinné uhradiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne nemajetkovú ujmu vo výške 100.000 €.

Krajský súd v Nitre a Okresný súd Komárno sú povinní uhradiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne trovy konania a právneho zastúpenia na účet advokáta JUDr. Igora Gažika vo výške podľa rozhodnutia súdu v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením okresného súdu

7. Sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia jeho ústavných práv aj napadnutým uznesením okresného súdu.

7.1 Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základných práv a slobôd poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a ústavný súd až subsidiárne.

7.2 Z princípu subsidiarity vyplýva, že ústavný súd poskytuje ochranu základným právam a slobodám iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri skúmaní podmienok konania o sťažnosti riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je ochrana základných práv a slobôd poskytovaná ústavným súdom prostredníctvom ústavou a zákonom o ústavnom súde upraveného konania o sťažnosti subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak o tejto ochrane nerozhodujú všeobecné súdy (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť (porov. I. ÚS 20/02, III. ÚS 152/03).

7.3 Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ využil svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom uznesení okresného súdu, keďže odvolanie predstavuje účinný opravný prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením krajského súdu

8. Ústavnému súdu sa opäť dostalo príležitosti vyjadriť sa k štandardom požadovaným vo veciach medzinárodného práva súkromného, medzinárodného a európskeho práva ľudských práv a v neposlednom rade ochrany práv dieťaťa,

zastrešených konkrétnymi okolnosťami prerokovávanej veci a ústavným poriadkom Slovenskej republiky.

8.1 V širšom meradle možno poukázať, že ústavný súd bol v ostatných mesiacoch vyzvaný na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov vo veciach týkajúcich sa medzinárodných únosov detí (porov. II. ÚS 361/2014, IV. ÚS 100/2014, II. ÚS 294/2015), konkrétne rozhodnutí vydaných v tzv. návratovom konaní v zmysle Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“), ale aj nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“). Tým možno demonštrovať, že téma medzinárodných únosov detí je nanajvýš aktuálna aj v prostredí súkromných vzťahov v rámci slovenskej spoločnosti a ústavnému súdu nie je cudzia.

8.2 Jemným odbočením od hlavnej línie sťažnosti možno na úvod ozrejmiť, že dôvodom, prečo sa štáty medzinárodného spoločenstva, resp. členské štáty Európskej únie odhodlali na prijatie Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa, bola vidina ochrany detí na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržania a vôľa stanoviť postup na zabezpečenie ich urýchleného návratu do štátu ich obvyklého pobytu (porov. preambulu Haagskeho dohovoru, preambulu nariadenia Brusel IIa, ako aj čl. 1 Haagskeho dohovoru). Najlepší záujem dieťaťa v návratovom konaní podľa Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel IIa je vždy prvoradý. K naplneniu tejto axiómy Haagsky dohovor a nariadenie Brusel IIa pracujú s vyvrátiteľnou domnienkou, že návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je pri neoprávnenom premiestnení dieťaťa alebo jeho neoprávneného zadržania v krajine únosu (alebo tretej krajine) v najlepšom záujme dieťaťa (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), s výnimkou tých prípadov, na ktoré pamätajú čl. 12, čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru.

9. Vec sťažovateľa nie je ústavnému súdu neznáma. Pôdorys pre sťažovateľovo viacnásobné obrátenie sa s jeho vecou na ústavný súd možno nachádzať práve v konaní

o návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu pred všeobecnými súdmi Slovenskej republiky. Vo veci sťažovateľa ústavný súd opätovne rozhodol uzneseniami sp. zn. III. ÚS 537/2013, sp. zn. II. ÚS 569/2013, sp. zn. III. ÚS 516/2015, ako aj nálezom sp. zn. II. ÚS 584/2011.

9.1 Momentálne prerokúvaná vec sťažovateľa sa však netýka priamo otázky návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu a s tým spojeného rozhodovania všeobecných súdov, ale rozhodovania všeobecných súdov o výkone predbežných opatrení, ktorými súdy zakázali maloletým deťom sťažovateľa samostatne, ako i s treťou osobou vycestovať mimo územia Slovenskej republiky, a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej (t. j. do skončenia konania o návrat maloletých do krajiny obvyklého pobytu). Túto podstatnú premennú je potrebné akcentovať pri hľadaní odpovede na otázku, či sa sťažnosť sťažovateľa javí v časti namietaného porušenia ním označených práv napadnutým uznesením krajského súdu pri predbežnom prerokovaní ako opodstatnená a je potenciálne možné po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie konštatovať porušenie označených práv sťažovateľa.

10. Najprv ústavný súd uvádza, že krajský súd správne poukázal, že *„je potrebné odlišiť v prvom rade právomoc na návratové konanie podľa Haagskeho dohovoru, ktoré končí nariadením návratu dieťaťa do štátu ich obvyklého pobytu alebo nenavrátaním dieťaťa a v druhom rade právomoc na nariadený výkon slovenského rozhodnutia“*. V tomto prípade ide o nariadený výkon predbežného opatrenia vydaného súdom Slovenskej republiky v súlade s čl. 20 nariadenia Brusel IIa. Podľa čl. 20 ods. 1 nariadenia Brusel IIa v nalievavých prípadoch nebránia ustanovenia tohto nariadenia súdom členského štátu prijať predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení, s ohľadom na osoby alebo majetok v tomto štáte, ktoré sú dostupné podľa práva tohto členského štátu, aj keby podľa tohto nariadenia mal právomoc rozhodovať vo veci samej súd iného členského štátu. Všeobecné súdy v čase nachádzania sa povinnej a maloletých detí v Slovenskej republike mali právomoc rozhodovať vo veci návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu a taktiež rozhodovať o predbežnom opatrení v zmysle čl. 20 nariadenia Brusel IIa. Podľa čl. 47 ods. 1 nariadenia Brusel IIa sa výkon takéhoto predbežného opatrenia riadi právnym poriadkom členského štátu výkonu.

10.1 Ďalej krajský súd následne správne konštatoval, že „v tomto prípade sa... jedná o konanie o výkon rozhodnutia s cudzím prvkom, kde otázka štátneho občianstva... resp. obvyklého pobytu dieťaťa nie je rozhodujúca, ale podstatným je miesto výkonu rozhodnutia, t. j. miesto, kde majú byť prijaté donucovacie opatrenia, ktorými sa výkon realizuje. Právomoc súdov vo veci výkonu rozhodnutia sa riadi miestom výkonu rozhodnutia z dôvodu, že donucovacie opatrenia sú obmedzené a vynútiteľné len na území štátu výkonu. Slovenský súd totiž nemôže nariadiť výkon rozhodnutia voči maloletým, ktorý sa fyzicky nachádzajú v Maďarsku. Odvolací súd má na základe vyššie uvedeného preukázané, že povinná sa s maloletými deťmi zdržiava na území Maďarska, kde navštevujú školu, kde bývajú a majú nahlásený trvalý pobyt.“. Inak povedané, pri návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia (predbežného opatrenia vydaného slovenským súdom) vydaného v zmysle čl. 20 nariadenia Brusel IIa podaného na súde Slovenskej republiky je potrebné v zmysle čl. 40 nariadenia Brusel IIa aplikovať vnútroštátne právne predpisy Slovenskej republiky reglementujúce právomoc (resp. príslušnosť) súdov a spôsob výkonu rozhodnutí slovenských súdov. Podľa v čase rozhodovania okresného súdu a krajského súdu platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) bol príslušný na výkon súdneho rozhodnutia vo veciach výchovy maloletých všeobecný súd dieťaťa (§ 237 ods. 5 OSP). Všeobecným súdom dieťaťa sa rozumel súd, v obvode ktorého mal občan bydlisko, a ak nemal bydlisko, súd, v obvode ktorého sa zdržoval (§ 85 ods. 1 OSP). Pokiaľ mali súdy za preukázané, že maloleté deti spolu s povinnou mali v čase ich rozhodovania bydlisko (resp. sa zdržovali) v Maďarsku, resp. ak súdy dospeli k záveru, že nie sú všeobecným súdom maloletých detí, boli povinné postupovať podľa § 105 ods. 2 a 3 OSP (porov. R 21/1981, s. 154: „Aj v konaní o výkone rozhodnutia, ak súd zistí, že nie je miestne príslušný, postupuje podľa ustanovenia § 105 ods. 2 a 3 OSP.“), a keďže v Slovenskej republike nebolo súdu, ktorému by bolo možné vec v zmysle § 105 ods. 2 OSP postúpiť, správne v zmysle § 104 OSP konanie o návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia (predbežného opatrenia) zastavili.

10.2 Neobstojí ani námietka sťažovateľa, že súdy mali právomoc rozhodovať o návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia (predbežného opatrenia) podľa čl. 10 nariadenia Brusel IIa. Tento článok totiž upravuje zachovanie právomoci súdov krajiny obvyklého

pobytu v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržovania dieťaťa, t. j. v prípade skutkového stavu sťažovateľa sa tento článok vzťahoval na právomoc súdov Spojených štátov amerických, keďže Spojené štáty americké boli v čase neoprávneného premiestnenia alebo zadržovania maloletých detí na území Slovenskej republiky krajinou ich obvyklého pobytu. Článok 10 nariadenia Bruselu IIa tak nebol v právnej veci sťažovateľa (otázka príslušnosti súdov Slovenskej republiky pre nariadenie výkonu predbežného opatrenia vydaného slovenským súdom v konaní o návrat maloletých do krajiny obvyklého pobytu) aplikovateľný.

10.3 Záver krajského súdu o tom, že *„v prípade, že povinná nerešpektuje právoplatné a vykonateľné rozhodnutie tunajšieho súdu, oprávnený sa môže obrátiť s návrhom na výkon rozhodnutia na príslušný súd v Maďarsku potom, ako bude rozhodnutie tunajšieho súdu v zmysle čl. 28 ods. 1 nariadenia v tomto štáte vyhlásené za vykonateľné“*, sa neprieči právnym normám nariadenia Brusel IIa alebo právnym predpisom Slovenskej republiky vzťahujúcim sa v tom čase na vec sťažovateľa. Naopak, krajský súd výstižne poučil sťažovateľa o ďalšom postupe, využitím ktorého je sťažovateľ oprávnený hájiť svoje práva vyplývajúce z právoplatných predbežných opatrení vydaných v jeho veci.

11. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu nemožno považovať za také, ktoré by sa priečilo ústavným požiadavkám na spravodlivé rozhodovanie alebo odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Postup krajského súdu v konaní a závery krajského súdu v napadnutom uznesení zároveň rešpektujú hmotné a procesné ústavné práva sťažovateľa a ani po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie by nebolo ani potenciálne možné konštatovať porušenie označených hmotných (čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru) a procesných (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavných práv sťažovateľa postupom v konaní a napadnutým uznesením krajského súdu.

11.1 Ústavný súd preto odmietol sťažnosť v časti namietaného porušenia označených ústavných práv sťažovateľa postupom v konaní a napadnutým uznesením krajského súdu z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

12. Na záver ústavný súd na poli obiter dicta uvádza, že neušiel jeho pozornosti rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) č. 383/13 z 21. 7. 2015 v sťažovateľovej veci, ktorým ESLP konštatoval porušenie čl. 8 dohovoru nedostatkom procesnej ochrany sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom vo veci sp. zn. II. ÚS 584/2011. Ústavný súd deklaruje, že v prerokúvanej veci sťažovateľa sa oboznámil so závermi ESLP vyplývajúcimi z citovaného rozsudku, avšak tieto nebolo možné transponovať do prerokováanej veci, keďže rozsudok ESLP a jeho závery v ňom uvedené sa týkali otázky možnosti intervencie sťažovateľa do konania pred ústavným súdom v pozícii vedľajšieho účastníka, možnosti oboznámiť sa ako vedľajší účastník po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie so spisom a vyjadriť sa k podanej sťažnosti (vec sp. zn. II. ÚS 584/2011 sa týkala sťažnosti matky maloletých detí sťažovateľa, ktorá napadla sťažnosťou rozhodnutia všeobecných súdov o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu).

13. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2016